

Psüühikahäiretega inimeste ning nende lähedasi koondavate organisatsioonide huvikaitsealase tegevuse võimestamine ning psüühikahäiretega inimesi koondava katusorganisatsiooni loomise koordineerimine

Tegevuste ülevaade 01.01-16.03.2020

1. Loodud on **huvikaitse võrgustiku töörühm**, kes on kohtunud kahel korral- 13.01 Tallinnas ja 10.02 Paines.

Töörühmas on esindatud lisaks EPIKojale järgmised organisatsioonid:

Eesti Psühhosotsiaalse Rehabilitatsiooni Ühing, MTÜ Avitus, Heaolu ja Taastumise Kool, Tallinna Vaimse Tervise Keskus, MTÜ PILK, MTÜ Virumaa Tugiteenus, EPITÜ (Eesti Psüühikahäirega Inimeste Toetajate Ühing).

2. Alustatud on **MTÜde ja seltsingute kaardistus** (al veebr 2020).

Uurimisküsimused

- 1) Milline on vajadus psüühikahäiretega inimeste huvikaitse organisatsiooni tekkeks?
- 2) Millega ja kuidas peaks loodav katusorganisatsioon tegelema?
- 3) Milline on MTÜde/seltsingute valmisolek katusorganisatsiooni tegevusse panustada?
- 4) Millised on tänased edusammud ja kitsaskohad psüühikahäire valdkonnas?
- 5) Millised on MTÜde/seltsingute koolitusvajadused?

Valim

- MTÜ-d äriregistrist (väljavõtted märksõna alusel)
- maakondlike puuetega inimeste kodade psüühikahäirega in. organisatsioonid
- huvikaitse võrgustiku töörühma liikmed ja kontaktid
- kogemusnõustajad psüühikahäire valdkonnas
- kliendiesindused/psüühikahäirega kliendid hoolekandetasutustes
- erihoolekandeteenuste osutajad, kes osutavad teenust psüühikahäiretega inimestele
- sotsiaalse rehabilitatsiooniteenuse osutajad, kes pakuvad teenust psüühikahäiretega inimestele.
- tervishoiuasutused, kes pakuvad psühhiaatrilist ravi (vaimse tervise keskused, psühhiaatrikliinikumid)

Andmekogumise meetodid

A Veebiküsitlus

<https://docs.google.com/forms/d/1hLH8Wgz875sUfOd4dTrLDjvikdsbrwcA9RLEwWISL44/edit#responses>

B Intervjuud teenusepakujatega

29.01 Tallinna Vaimse Tervise keskuse esindajad

20.02 MTÜ Erihoolekandeteenuste Pakkujate Liidu/Hoolekandeteenus AS esindaja

Planeeritavad kohtumised:

18.03 VATEK (Vaimse Tervise Koalitsioon – SoM strateegiline partner vaimse tervise teemal) esindaja

MTÜ Peaasjad, Psühhiaatrite Selts, Eesti Õdede Liit Psühhiaatriaõdede Seltsing (*kuupäev kokku leppimata*)

C Fookusgrupi intervjuud psüühikahäirega inimeste/taastujate/kogemusnõustajatega

24.03 Hoolekandeteenused AS Sõmera Kodu psüühikahäirega klientidega

15.04 Hoolekandeteenused AS Võisiku Kodu ja Tartu Vaimse Tervise Hooldekeskuse psüühikahäirega klientidega

Tallinna Vaimse Tervise Keskuse kogemusnõustajad (*kuupäev kokku leppimata*)

Uuringu vahetulemused

Seisuga 12.03.2020 **veebiküsitlusele** vastanud 10 ühingut, küsitlus kestab.

- 10st 9 tunnistas, et nende arvates on Eestis vajadus psüühikahäirega inimeste/taastujate ja nende lähedaste katusorganisatsiooni järele.
- Vastajate hinnangul peaks loodav katus tegelema järgmiste küsimustega:
  - erivajadustega inimeste huvide kaitsmine, x 3
  - info edastamine ürituste, seaduste jne kohta x 2
  - allühingute toetamine (meediaga suhtlemisel, suuremate ürituste korraldamisel) x 2
  - ühisürituste korraldamine
  - info ja vajaduste koondamine
  - juriidilise nõu andmine
  - ülevaate andmine vaimse tervise teenustest,
  - lähedaste teavitamine ja toetamine,
  - üldsuse teavitamine vaimse tervise probleemidest ja abi saamise võimalustest, stigma vähendamine
  - parem ligipääsu teenustele ja teenuste kvaliteedi edendamine (kiirem ligipääs psühhiaatri vastuvõtule, rehabilitatsiooni- ja erihoolekandeteenuse hindade tõusu edendamine)
  - õppimise ja töötamise toetamine (sh headel tingimustel kaitstud töö)
  - võrgustiku koostöö ja pädevuste vahendamine (arenguprogrammide maaletoomine, kuidas ära tunda häireid, toetada lähedasi esmahaigestumisel, loengusarjad töökohtades jms)
  - tugiteenuste osas informeerituse ja kättesaadavuse parandamine
  - kontakttöö (mh psühhoedukatsioon)
- Omalt poolt olid vastanud valmis panustama katuse töösse pakkudes omalt poolt liikmeid, levitama infot, kaasa mõelda ja korraldama üritusi (seminarid, koolitused), edastama arvamusi, esindama mõnda programmi (loovteraapia kasutusvõimalused psüühikahäirete korral, kogemusnõustamine)

- Vastanutele valmistab tänases olukorras rõõmu erinevad üritused sihtgrupile (erivajadustega inimeste tantsu- ja laulupidu, puuetega inimeste kultuurifestival), meediakajastuse ja ühiskonna tähelepanu suurenemine, psüühikahäiretega arvestamine poliitilistes sfäärides, erinevate teenuste pakkumine nii riigi kui ka KOV poolt, patsientide kasvav teadlikkus.
- Muret valmistab, et jätkuvalt on levinud stigmad 4x, sh meedia ja ümbritsevate inimeste negatiivne suhtumine; tegevusjuhendajate kiire vahetumine seoses madala palgatasemega; seaduste kiire muutumine; puude taotluses ei arvestata vaimsete erivajadustega, vaid taotlus on ainult füüsilistest erivajadustest lähtuv; paljud noored ei julge abi otsida või ei jõua abini; psühhiaatriakliinikutel puudub mõjuv haiglajärgne programm, mis ennetaks inimeste tervise taaskordse halvenemise. Saavutustel põhinev väärtuse hindamine viib inimesi oma vajadusi ja tervist eirama, abi vajamist häbenema ning läbikukkumiste puhul sageli kriisini; vaesus; rahastus, sh projektide omaosalus; info ei jõua kõikide abivajajateni; vajadus eluruumide järgi; vajadus kohese arstiabi järgi; töökohtade leidmine psüühikahäirega inimestele; psühhiaatrilise abi ja ravimite halb kättesaadavus; tugi- ja rehabilitatsiooniteenuste piiratud kättesaadavus.
- Koolitusvajadustest toodi välja kogemusnõustamine; juhtimisoskused, võrgustikutöö, raamatupidamine, (sotsiaalne) ettevõtetus, projektikirjutamine, üldkoolitus psüühikahäiretest, ajaplaneerimine; eneseabi; toimetulek emotsionaalse pingega suhtlemisoskused, digipädevuse tõstmine, ärakasutamise ja petuskeemide ennetamine, vaimse tervise teenustest ülevaade.

Intervjuude vahetulemused:

MTÜ Erihoolekandeteenuste Pakkujate Liit:

- 1) Vajadus eneseabigruppide järele (maakonnapõhised), oluline kogemuste vahetamiseks
  - 2) Vajadus tõsta eestkoste vastutust, hetkel on KOV eestkoste puhul tegu formaalse suhtega. KOV eestkostel olevad inimesed, KOV vähene huvi nende rahaasjade haldamisel ja muu toe pakkumise.
  - 3) Jätkuv probleem on suhtumine psüühikahäiretega inimestesse ja stigma.
  - 4) Klientide jõustamisel on oluline roll tegevusjuhendajatel
- Huvikaitse organisatsiooni töös on ilmselt valmis osalema üksikud kogukonnateenusel olevad kliendid. Organisatsiooni liikmed saaksid pigem olla taastujad, kel aktiivne haigusperiood seljataga. Psüühikahäiretega inimeste puhul on oht, et omavaheline koostöö jääb nõrgaks, on isikukeskne.

Tallinna Vaimse Tervise Keskus:

- 1) Aktiivsed panustajad saaksid olla praegused kogemusnõustajad, kuna aktiivse haigusega on inimesel raske panustada, fookus on mujal. Keskus tegevad 18 kogemusnõustajat, kellest osa oleksid valmis organisatsiooni töös panustama.
- 2) Lastevanemad ja lähedased hoiavad pigem distantsi, ei soovi panustada.
- 3) Oluline pakkuda sihtgrupile baasvajaduste rahuldamist, psühholoogilist abi.
- 4) Oluline tugi ja jõustamine tegevusjuhendaja poolt.

4. **Õppevisiit 07-09.04 Soome ja Vaimse tervise foorum Pärnus 12.05** hetkel edasi lükatud seoses koroonaviirusega.

Koostasid Tauno Asuja ja Anneli Habicht, EPIKoda, 12.03.2020.